

Regionální stanice Českého rozhlasu

ZPRÁVAŘ – pokyny pro tvorbu relací

platnost od 15. 2. 2017

1. OBECNÉ ZÁSADY

Tento materiál je závazným vodítkem při tvorbě zpravodajských relací regionálních stanic Českého rozhlasu. Je povinností každého zprávaře seznámit se s jeho obsahem a řídit se podle jeho ustanovení. Jedná se o interní dokument Českého rozhlasu a jeho šíření mimo Český rozhlas je přísně zakázáno.

Zprávař se řídí platnými zákony a interními předpisy Českého rozhlasu (Kodex ČRo, Žurnalistické zásady ČRo, Zákon o ČRo ad.). Při svém vystupování mimo Český rozhlas projevuje loajalitu k instituci, především zachovává zásadu mlčenlivosti o programových, organizačních a platových záměrech Českého rozhlasu. Je nepřípustné, aby se v práci zprávaře projevovala politická příslušnost, aby působil ve prospěch jakékoli politické strany, politického hnutí či ostatních sdružení občanů.

2. PRAVIDLA PRO TVORBU ZPRAVODAJSKÝCH RELACÍ

2.1 Tematické vymezení

Zpravodajství Českého rozhlasu je objektivní, nestranné a vyvážené. Nemají v něm místo osobní zájmy jednotlivých zprávařů, redaktorů nebo editorů. Výběr témat nebo jejich zpracování nesmí ovlivnit náboženská, politická nebo jiná příslušnost zprávařů, sympatie či smýšlení redaktorů nebo editorů.

Regionální stanice Českého rozhlasu ve svém vysílání přinášejí prioritně regionální informace doprovázené přehledem důležitého dění v ostatních částech České republiky, ve světě a ve sportu. Zpravodajství regionální stanice Českého rozhlasu zobrazuje dění v regionu věrně, bez zkreslování a honby za zbytečnými senzacemi.

- ve zpravodajských relacích regionální stanice se neobjevují zprávy, které nepocházejí z důvěryhodného zdroje (za důvěryhodné zdroje považujeme servis ČTK, ostatní stanice ČRo a vlastní reportéry); zprávy zjištěné z jiných zdrojů (např. telefonát posluchače, internet, atd.) ověřujeme z dalších nejméně dvou nezávislých zdrojů a uvádíme u nich zdroj, ze kterého jsme je získali
- zprávař průběžně sleduje veškeré dostupné informační zdroje vč. dopravních informací a kanálu projektu Dítě v ohrožení (iNews, RSS kanál)
- ve zpravodajských relacích regionální stanice se neobjevují zprávy, které jsou jednostranné a postrádají stanovisko všech dotčených stran a také zprávy, které se dají pokládat za jakýkoli druh reklamy

2. 2 Zpravodajské relace

Regionální stanice Českého rozhlasu vysílají **dva typy zpravodajských relací – zprávy v každou celou hodinu a krátké zprávy** (headlines) zařazené pouze do ranního vysílání vždy v **půl** (ve 30. minutě).

Zprávy vysílají regionální stanice v **každou celou hodinu**, přičemž **samostatně** vysílá zpravodajskou relaci **každá regionální stanice denně od 5:00 do 18:00 hodin** (ČRo Plzeň a ČRo Ostrava ve všední dny do 19:00). Zprávy od 19:00 do 4:00 jsou připravovány centrálně v rámci společné regionální noci (zajišťuje zprávař ČRo Region, StČ.).

Stopáž relace v celou je 4 minuty (vč. Zelené vlny).

Struktura relace v celou (vysílá se po celý den):

- do úvodní znělky zpráv řekne zprávař přesný čas (př. „Je sedm hodin.“)
- do podkresu (bedu), který je součástí úvodní znělky zpráv, zařadí zprávař tři headlines + počasí + zprávař se představí (př. „Letiště ve Vodochodech nebude. Kladno s Prahou spojí nová rychlodráha. Česko má dva policejní prezidenty. Bude oblačno s teplotami do 15 stupňů. Dobré ráno u zpráv přeje Marek Novotný.“), následuje koncový jingle headlines
- zprávař prezentuje do ticha min. čtyři → max. šest zpráv (pokud je zařazen sport, počítá se za šestou zprávu – tj. do zpravodajské relace v celou lze zařadit max. šest zpráv bez sportu nebo max. pět zpráv + sport) – primárně z regionu, pak domácí – zahraniční zprávy zařazujeme dle důležitosti – nemusí být součástí každé zpravodajské relace; mezi zprávami z regionu a domácími (příp. domácími a zahraničními) používáme hudební předěl (hudební předěl lze zařadit i po zvuku/repu – viz níže)
- po poslední prezentované zprávě následuje jingle sport (používáme verzi bez bedu) – sport zařazujeme dle konaných sportovních utkání/událostí, tj. nemusí být součástí každé zpravodajské relace – pokud je sport do relace zařazen, prezentuje ho zprávař do ticha (ve sportu nepoužíváme bed – viz výše)
- po sportu, příp. po poslední prezentované zprávě (pokud není sport do relace zařazen) následuje jingle počasí (používáme verzi s bedem) – do bedu prezentuje zprávař aktuální informace o počasí
- po informacích o počasí zařazujeme jingle Konec zpráv
- po jinglu Konec zpráv následuje jingle začátek Zelené vlny – do bedu prezentuje zprávař aktuální dopravní informace – dopravní servis se uzavírá jinglem konec Zelené vlny
- u živě moderovaných bloků bezprostředně navazuje po konci Zelené vlny znělka show openeru, u hodin s předtočenými pořady zprávař po konci znělky Zelené vlny nahlásí krátce do ticha následující pořad (př. „10 hodin čtyři minuty a teď už je tady Artur Kubica a Hobby magazín.“)

Ve zprávách v celou by měly být zařazeny dva cca 15 sekundové zvuky (repa) – třetí zvuk může být použitý ve sportu – použití zvuku (repa) delšího než 20 sekund je možné pouze v případě, kdy se jedná o vstup redaktora, resp. kdy zvuk obsahuje také průvodní slovo redaktora (tzv. balíček) – více informací viz níže kapitola 2.5 Práce se zvuky.

Zprávy před společně živě vysílanými pořady (Po-Pá 13:00:00-13:04:00 a 16:00:00-16:04:00) **vysílá každá regionální stanice samostatně a jejich stopáž vč. Zelené vlny musí být přesně 4:00:00** – následně se stanice napojují na modulaci ČRo Region, StČ. (Karlín). O víkendu si regionální stanice odbavují předtočené společné pořady (Mezi nebem a zemí, Hobby magazín, Pochoutky, Hvězdné návraty) samostatně, tj. výše uvedené pravidlo není o víkendu přes den aplikováno (v čase 5:00-18:59:59).

Stopáž relace v půl je 2 minuty (vč. Zelené vlny).

Struktura relace v půl (vysílá se pouze v ranním bloku):

- před čekačkou a časovým znamením (pípákem) v půl moderátor ohlásí zprávaře (př. „Stále posloucháte Ranní region, to byl Michal Tučný s písničkou Cesty toulavý a za chvíli už tady budou další zprávy a s nimi Marek Novotný.“)
- do úvodní znělky zpráv řekne zprávař přesný čas (př. „Je půl sedmé.“)
- do podkresu (bedu), který je součástí úvodní znělky zpráv, zařadí zprávař pět čtených krátkých zpráv + počasí – minimálně polovina krátkých čtených zpráv musí být z regionu – jedná se o rychlý, stručný a výstižný přehled nejdůležitějších zpráv ve formě rozšířených headlines (jedna krátká čtená zpráva = cca dvě až tři věty)
- po poslední informaci o počasí prezentované zprávařem zařazujeme jingle Konec zpráv
- po jinglu Konec zpráv následuje jingle začátek Zelené vlny – do bedu prezentuje zprávař aktuální dopravní informace – dopravní servis se uzavírá jinglem konec Zelené vlny
- následuje písnička, jejíž intro může moderátor využít pro krátké sdělení, resp. pro voice jingle se jménem moderátora

Ve zprávách v půl se nepoužívají zvuky (repa). Krátké zprávy je nutné obměňovat, resp. minimálně se řídit systémem lichých a sudých hodin – není přípustné, aby se hodinu po sobě vysílaly identické zprávy – více informací viz níže kapitola 2.3 Řazení zpráv.

Zelená vlna je zařazována po každých zprávách v celou a ráno i v půl. Všechny regionální stanice upozorňují na Zelenou linku dopravních zpravodajů 800 553 553. Odkaz na tuto telefonní linku je spolu s claimem vtočený v závěrečném jinglu Zelené vlny (střídá se ob relaci). **Je nutné dbát na využívání zvuků – zařazování telefonátů dopravních zpravodajů do vysílání Zelené vlny** (v případě problémů s dodávkou zvuků nutno kontaktovat vedoucího redakce Zelené vlny). Při přípravě dopravního zpravodajství je nutné využívat všechny důvěryhodné zdroje dopravních informací, zejména vlastní systém Českého rozhlasu VARS s databází dopravních informací i zvuků z callcentra Českého rozhlasu).

Zprávař má za povinnost v případě vyhlášení pohřešované osoby v režimu „Dítě v ohrožení“ řídit se pokyny obsaženými v manuálu „Postup při vysílání informací o pátrání po pohřešovaných dětech“, které jsou k dispozici v iNews ve frontě PRAVIDLA-CRO.

2. 3 Řazení zpráv

Zprávy řadíme primárně podle jejich důležitosti (ve vztahu k cílové skupině posluchačů regionálních stanic Českého rozhlasu), druhým hlediskem je regionální vymezení.

Obecně platí, že začínáme regionálními zprávami následovanými celoplošnými informacemi z domova (v případě důležitosti domácí zprávy může být opačně), zahraniční zprávy zařazujeme dle důležitosti – nemusí být součástí každé zpravodajské relace, stejně tak sportovní zprávy zařazujeme dle konaných sportovních utkání/událostí (nemusejí být součástí každé relace). Závěr zpravodajské relace tvoří informace o počasí a dopravní servis Zelená vlna (ta je zařazována v rámci každé zpravodajské relace).

Důležitost zprávy

- důležité jsou zprávy o událostech, které se právě staly nebo se momentálně dějí
- důležité jsou zprávy o událostech, které mají přímý a bezprostřední dopad na život lidí v regionu
- důležité jsou zprávy související s rozhodnutími státních nebo samosprávních úřadů, které ve velké míře ovlivní život lidí v regionu
- zprávy mimořádné důležitosti (velká dopravní nehoda, pád letadla, zemětřesení, velký požár apod.) se snažíme odvysílat co nejdříve – o zařazení mimořádné relace do vysílání rozhoduje editor dané regionální stanice, resp. její vedoucí programu.

Opakování zprávy

- zpráva by se ve vysílání neměla ve stejné podobě objevit více než dvakrát, resp. vždy by se mělo jednat o upravený text (doplňující, upřesňující, rozvíjející danou zprávu)
- o významných událostech referujeme ve zpravodajství průběžně, a to v různých verzích zpráv
- stejná zpráva se vždy dá napsat několika způsoby, ze zprávy se zvukem se vždy dá přepsat čtená zpráva.

2. 4 Psaní zpráv

Zpravodajství regionálních stanic Českého rozhlasu je aktuální, sdělné a věcné. Vychází z ověřených zpravodajských postupů, podává informace srozumitelnou formou.

- zprávy píšeme „pro ucho“, nikoli „pro oko“, vyhýbáme se literárním sklonům, opisům, květnatosti, odborným termínům a nadbytečné výplni
- zprávu začínáme titulkovou větou, která plní dvě funkce – obsahuje hlavní informaci/sdělení celé zprávy a zároveň musí přitáhnout pozornost posluchačů; celá zpráva má obvykle tvar „obrácené pyramidy“ (podstatné na úvod) – začátek informuje o tom kdo, co, kdy, kde, následuje jak, proč a s jakým výsledkem

- při psaní zpráv používáme krátké a výstižné jednoduché věty nebo souvětí bez složitých větných konstrukcí a vložených vět
- vyhýbáme se používání trpného rodu a používáme dějová slovesa (např. místo spojení „stavba bude zahájena“ použijeme „stavbu zahájí“)
- při psaní zpráv pokud možno nepoužíváme cizí slova; termíny, které se dají přeložit, překládáme do češtiny
- ve zprávách nepoužíváme slova s knižním zabarvením (např. jenž, však, avšak, neboť apod.), archaismy, knižní a slangové výrazy, klišé, módní slova
- při psaní zpráv používáme omezené množství číslovek, resp. nepoužíváme dělení na desetinná místa; tam, kde je to možné, zaokrouhlujeme, resp. nahradíme číslovku vhodným přirovnáním
- dbáme na to, aby věty a informace navazovaly jedna na druhou, aby zpráva jako celek poskytla na svém malém prostoru ucelenou informaci
- slovo „včera“ nepoužíváme, pokud to není nezbytně nutné pro zachování významu zprávy (dává dojem staré informace).

2. 5 Práce se zvuky

Zvuk (repo) ve zprávách plní důležitou funkci. Oživuje, přináší dodatečnou informaci, dodává zprávě důvěryhodnost a autenticitu. Zvuk ale není samospasitelný. Zprávař proto při sestavování relace uvažuje o zařazení zvuku z několika hledisek:

- zvuk (repo) musí nést informaci, nejedná se o prostou výplň času a ulehčení práce
- ve zpravodajských relacích nepoužíváme samostatné zvuky (repa) zpravidla delší než 15 sekund; použití zvuku (repa) delšího než 20 sekund je možné pouze v případě, kdy se jedná o vstup redaktora, resp. kdy zvuk obsahuje také průvodní slovo redaktora (tzv. balíček)
- relace v celou hodinu by měla obsahovat dva cca 15 sekundové zvuky, příp. jeden 15 sekundový a 30 sekundový vstup/balíček redaktora (v odůvodnitelných případech dva 30 sekundové vstupy/balíčky redaktora) – třetí zvuk může být použitý ve sportu
- pokud je možné vybírat, preferujeme točené zvuky (repa) na mikrofon před natočenými telefonáty
- ve zprávách zařazuje zprávař vhodně mezi jednotlivé zprávy hudební předěl – dochází tak k tematickému (obsahovému) oddělení jednotlivých zpráv a obnovení pozornosti posluchače – hudební předěl se musí vždy použít mezi zprávami z regionu a domácími (příp. domácími a zahraničními), zbylé použití (pravidla) je v kompetenci dané regionální stanice

2. 6 Prezentace

Český rozhlas je jednou z kodifikačních institucí, které dbají na šíření a vývoj spisovného českého jazyka. V našem vysílání proto zásadně mluvíme spisovnou češtinou. V případě pochybnosti o výslovnosti, skloňování nebo pravopisu se obraťte na příslušného editora stanice, resp. jejího vedoucího programu. Základní zásady prezentace zpravodajských relací jsou následující:

- zprávař musí splňovat základní požadavky mluvní profesionality, tj. dobře ovládat dechovou, hlasovou i artikulační stránku řeči
- spisovnou češtinu používáme spíše v neutrální podobě s mírným přiblížením k hovorovosti
- nevyslovujeme hyperkorektně, tempo řeči přizpůsobujeme posluchačské obci, dobře frázujeme, dělíme věty na kratší a delší úseky, při čtení respektujeme interpunkční znaménka
- zprávař si vždy před vysíláním zprávy nahlas přečte – na poslech musí být jednoduché, krátké, výstižné a srozumitelné
- zprávař musí umět dobře dýchat – sílu hlasu uzpůsobí představě, že posluchač sedí cca 2-3 metry před ním
- zprávař musí umět dobře pracovat s výškou hlasu – příliš nekolísat, vyhnout se vysokým tónům (působí naléhavě), nepoužívat hluboký přednes (příliš dramatické)
- zprávař se musí umět ztotožnit s textem, umět ho „prožít“ (ale nikoli herecky); z prezentace zpráv je třeba cítit zájem, zainteresovanost.

Zpracoval: Jan Menger, ředitel centra Regionálního vysílání ČRo, únor 2017